

УДК 343.13

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.3.14>

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК ЗАСАДА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Крикунов О.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального правосуддя та правоохоронної діяльності
Волинського національного університету ім. Лесі Українки
ORCID: 0000-0003-4573-8853*

Старко О.Л.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального правосуддя та правоохоронної діяльності
Волинського національного університету ім. Лесі Українки
ORCID: 0000-0002-7459-4337*

Крикунов О.В., Старко О.Л. Верховенство права як засада кримінального процесу та правоохоронної діяльності.

У статті здійснено стислий історичний екскурс, досліджено сучасне закріплення засади верховенства права у законодавстві України, його офіційні тлумачення. Верховенство права є засадою та метою діяльності усіх галузей державної влади. У чинному КПК України засаду верховенства права закріплено у викладі, ідентичному конституційному: людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Додатковим засобом закріплення верховенства права у кримінальному провадженні став обов'язок урахування практики ЄСПЛ як визнаного міжнародно-правового інструменту захисту прав людини (ст. 8, ч. 5 ст. 9 КПК). Обґрунтовано висновок, згідно із яким практику ЄСПЛ слід використовувати як джерело правового регулювання у тих ситуаціях, коли у національному праві відсутня відповідна правова норма або у разі, якщо правова норма не відповідає актуальній практиці ЄСПЛ. Принцип верховенства права реалізований у ст.ст. 87, 90, 206, п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК, отже у кримінальному провадженні ця засада знайшла багаторівневе закріплення. Запропоновано доповнити перелік підстав для визнання доказів недопустимими через істотне порушення прав людини під час кримінального провадження у ч. 2 ст. 87 КПК.

Здійснено характеристику змістовного наповнення засади верховенства права у сфері правоохоронної діяльності. Регулювання та забезпечення засади верховенства права має бути уніфікованим для різних правоохоронних державних органів. Змістовно верховенство права у сфері правоохоронної діяльності коректно ототожнювати із охороною та захистом прав усіх учасників відповідних правовідносин у справедливому балансі приватних та публічних інтересів; із неухильним дотриманням чинного законодавства у координації із практикою ЄСПЛ, заборонами дискримінації, жорстокого, принизливого та іншого нелюдського поводження, безпідставного обмеження чи порушення прав та свобод людини, юридичних осіб, а також гарантованим доступом до судового захисту від зловживань та порушень прав та законних інтересів осіб правоохоронними органами.

Ключові слова: верховенство права, права людини, кримінальний процес, правоохоронна діяльність, оперативно-розшукова діяльність.

Krykunov O.V., Starko O.L. The rule of law as an principle of the criminal process and law enforcement activity.

The article provides a brief historical excursion, examines the modern consolidation of the principle of the rule of law in the legislation of Ukraine, and its official interpretations. The rule of law is the principle and goal of all branches of state power. In the current Criminal Procedural Code of Ukraine the principle of the rule of law is enshrined in a statement, identical to the constitutional: a person, his rights and freedoms are recognized as the highest values and determine the content and direction of the state's activities. An additional means of consolidating the rule of law in criminal proceedings was the obligation to take into account the practice of the ECHR as a recognized international legal instrument for the protection of individual rights (Article 8, Part 5 of Article 9 of the Criminal Procedural Code of Ukraine). The conclusion is substantiated, according to which the practice of the ECHR should be used as a source of legal regulation in situations where there is no corresponding legal norm in national law or if the existing legal norm no corresponds to the current practice of the ECHR. The

principle of the rule of law is implemented in Articles 87, 90, 206, Clause 2 of Part 3 of Article 459 of the Criminal Procedural Code of Ukraine, therefore, in criminal proceedings this principle has found multi-level consolidation. It is proposed to supplement the list of grounds for declaring evidence inadmissible due to a significant violation of human rights during criminal proceedings in Part 2 of Article 87 of the Criminal Procedural Code of Ukraine.

The content of the rule of law principle in the field of law enforcement activities is characterized. Regulation and enforcement of the rule of law should be unified for various law enforcement agencies. In terms of content, the rule of law in the field of law enforcement should be correctly identified with the protection and defense of the rights of all participants in the relevant legal relations in a fair balance of private and public interests; with strict compliance with current legislation in coordination with the practice of the ECHR, prohibitions of discrimination, cruel, degrading and other inhuman treatment, unjustified restriction or violation of the rights and freedoms of individuals and legal entities, as well as guaranteed access to judicial protection against abuses and violations of the rights and legitimate interests of individuals by law enforcement agencies.

Key words: rule of law, human rights, criminal process, law enforcement activities, operational and investigative activities.

Постановка проблеми. Засада верховенства права належить до найбільш загальних політично-правових ідей, що складає підґрунтя правової системи нашої держави. У площинах кримінального процесуального права, законодавства про правоохоронну діяльність ця засада набуває специфічного змістовного наповнення та конкретних засобів забезпечення її реалізації. Спрямованість цієї засади на дотримання прав людини під час кримінального провадження, у правоохоронній діяльності вимагає постійної уваги з боку науковців та практиків для сталого розвитку законодавства та коректного правозастосування.

Метою дослідження є з'ясування історії та сучасного стану закріплення засади верховенства права, його тлумаченні у межах правової системи України; аналіз особливостей втілення засади верховенства права у чинному КПК, законодавстві про правоохоронну діяльність; пропозиціях законодавцеві щодо розвитку галузевих юридичних засобів забезпечення дії засади верховенства права.

Стан опрацювання проблематики. Засада верховенства права широко досліджується у наукових працях філософсько-правового спрямування А. Георгіци, С. Головатого, М. Козюбри, П. Рабіновича, у дослідженнях кримінально-процесуального інституту загальних засад кримінального провадження М. Гузели, О. Кучинської, І. Коросташової, В. Нора та інших правознавців. Втім, у межах цієї статті акцент зроблено на власному аналізі норм галузевого законодавства щодо забезпечення дотримання прав людини у справедливому балансі публічних і приватних інтересів у сферах кримінального процесу, правоохоронної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У XX ст. філософсько-правовий принцип верховенства права починає активно використовуватися у міжнародних документах та виступати одним із найголовніших аспектів діяльності багатьох держав. Зокрема, у преамбулі Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. (надалі - Конвенція), зазначається, що «уряди європейських країн... є єдиним думцями і мають спільну спадщину політичних традицій, ідеалів, свободи та верховенства права» [1]. Вказаний міжнародно-правовий договір на даний час є основним правовим інструментом захисту прав людини та основоположних свобод на європейському континенті. Принцип верховенства права лежить в основі всієї Конвенції як цілісного документа і тим самим є основоположним рушієм існування будь-якого демократичного суспільства. Відповідно до предмету нашого дослідження ми б хотіли згадати деякі норми цього акту. Зокрема, Конвенцією заборонено катування або нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження або покарання (ст. 3), ст. 5 передбачає право на особисту свободу та особисту недоторканність, у ст. 6 зазначається, що при визначенні кримінального обвинувачення кожному гарантовано право на справедливий розгляд справи щодо нього незалежним судом, який має забезпечити обвинуваченому необхідні процесуальні права, та застосування презумпції невинуватості; ст. 8 гарантує повагу до приватного і сімейного життя; а у ст. 13 закріплене право на ефективний засіб юридичного захисту. Варто вказати, що Конвенція є «живим» документом, а це означає, що вона розвивається та наповнюється новим змістом разом із суспільством через практику Європейського Суду з прав людини (надалі - ЄСПЛ), який її активно інтерпретує, вирішуючи правові спори. Таким чином, у практиці ЄСПЛ найповніше розкривається ідея верховенства права у всьому її багатоманітті та відповідно до сучасного суспільно політичного контексту та стану розвитку.

У національному праві України принцип верховенства права та пріоритет прав людини вперше було закріплено у ст. 8 Конституції 1996 р. [2], а 17 липня 1997 р. було ратифіковано Конвенцію

і визнано юрисдикцію ЄСПЛ. Наступним кроком на шляху утвердження верховенства права стало прийняття у 2006 р. Закону України «Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини», у ст. 17 якого закріплено, що суди України застосовують при вирішенні справ Конвенцію і практику ЄСПЛ як джерело права [3]. Цей Закон став початком невідворотного процесу адаптації українського законодавства відповідно до прецедентної практики ЄСПЛ та застосування рішень вказаного Суду як джерел права.

Будучи новітнім і багатозначним, поняття верховенства права викликало широку і дуже розбіжну полеміку у вітчизняних наукових колах. Для правозастосування також було вкрай необхідне його офіційне роз'яснення. Конституційний Суд України навів його у своєму рішенні від 2 листопада 2004 р. № 15-рп, вказавши, що «верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності, тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї, тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України. Таке розуміння права не дає підстав для його ототожнення із законом, який іноді може бути й несправедливим, у тому числі обмежувати свободу та рівність особи» [4]. Згодом, Конституційний Суд України у своєму рішенні № 23-рп/2010 від 22 грудня 2010 р. додав, що «елементами верховенства права є принципи рівності і справедливості, правової визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі» [5]. Можна відзначити, що верховенство права у наведених офіційних тлумаченнях визначене обов'язковою метою як законодавчої, так і правозастосовної діяльності.

У КПК України 2012 р. [6] вперше на рівні галузевого правового регулювання було закріплено засаду верховенства права. Виклад його формулювання у ст. 8 КПК ідентичний конституційному: людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Новітнім аспектом закріплення верховенства права у кримінальному провадженні став обов'язок урахування практики ЄСПЛ як визнаного міжнародно-правового інструменту захисту прав особи (ч. 2 ст. 8 КПК). Ця ж ідея відтворена і у ч. 5 ст. 9 КПК. Логічним, на нашу думку, є висновок, згідно із яким практику ЄСПЛ слід використовувати як джерело правового регулювання у тих ситуаціях, коли у національному праві відсутня відповідна правова норма або у разі, якщо наявна правова норма вже не відповідає актуальній практиці ЄСПЛ.

Також варто згадати певні норми чинного КПК, у яких практика ЄСПЛ безпосередньо не згадана, проте, очевидно, вона у першу чергу мала на увазі законодавцем. Зокрема, у ст. 87 КПК України передбачено, що недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, ратифікованими міжнародними договорами України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини.

На думку суддів Верховного Суду ст. 87 КПК з очевидністю відсилає до порушення конвенційних та/або конституційних прав і свобод людини - заборони катування й нелюдського поводження (ст. 3 Конвенції, ч. 1 ст. 28 Конституції), прав підозрюваного, обвинуваченого на захист, у тому числі професійну правничу допомогу (п. "с" ч. 3 ст. 6 Конвенції, ст. 59 Конституції), на участь у допиті свідків (п. "d" ч. 3 ст. 6 Конвенції), права людини на повагу до свого приватного життя, недоторканність житла (ст. 8 Конвенції), на відмову давати показання щодо себе, членів своєї сім'ї та близьких родичів (ч. 1 ст. 63 Конституції) [7]. Однак, видається, не менше значення мають і норми КПК, які визначають процесуальні права учасників кримінального провадження, насамперед, підозрюваного, обвинуваченого (ст. 42 КПК), потерпілого (ст. 56 КПК).

У ч. 2-3 ст. 87 КПК України встановлено перелік порушень прав і свобод людини, які законодавцем априорі визнаються як істотні і тому належать до безумовних підстав для визнання доказів недопустимими. На нашу думку перелік вказаних підстав для визнання доказів недопустимим варто доповнити, передбачивши такі порушення: 1) отримання доказів в результаті проведення слідчих (розшукових) дій, які порушують право підозрюваного на закриття кримінального провадження щодо нього внаслідок закінчення строків досудового розслідування відповідно до ст. 219, 284 КПК (крім їх проведення за дорученням суду згідно із ч. 3 ст. 333 КПК); 2) порушення прав сторони на доступ до матеріалів кримінального провадження у порядку ст. 290 КПК.

При визначенні допустимості доказів на даний час (травень 2025 р.) суди мають додатково застосовувати спеціальні норми ст. 615 КПК, оскільки наша держава і правова система зараз діє

в умовах воєнного стану, під час якого об'єктивно неможливо діяти за звичайним кримінальним процесуальним порядком. Тому у ч. 1 ст. 615 КПК передбачені певні спеціальні норми, зокрема, тимчасова заміна судового контролю прокурорським наглядом за проведенням окремих гласних слідчих дій, заходів забезпечення кримінального провадження. Однак законодавець акцентує на дотриманні права на захист за будь-яких умов (ч. 12 ст. 615 КПК). Якщо у конкретному провадженні законно застосовувалися ці спеціальні норми, то отримані в умовах воєнного стану докази повинні визнаватися допустимими.

Зв'язок із практикою ЄСПЛ також відчувається у нормі, згідно із якою рішення міжнародної судової установи, яке набрало законної сили і ним встановлено порушення прав людини і основоположних свобод, гарантованих Конституцією України і ратифікованими міжнародними договорами, має преюдиціальне значення для національного суду, який вирішує питання про допустимість доказів (ст. 90 КПК). А згідно із п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК до виключних обставин, які є підставою для перегляду судового рішення у кримінальному провадженні, віднесено встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення міжнародних зобов'язань при вирішенні відповідної справи національним судом. Таким чином, у кримінальному провадженні засада верховенства права та практика ЄСПЛ (як її інструмент) знайшла багаторівневе закріплення.

Узагальнення практики ЄСПЛ виявило сталу, нажаль, констатацію порушень Україною положень Конвенції, зокрема: погане поводження щодо особи, яка перебуває під контролем держави (в місяцях досудового тримання під вартою або в місцях відбування покарань); невинувато тривале провадження досудового слідства у кримінальних справах та тривалий розгляд справ судами; недоліки судової практики, що призводять до порушення права особи на справедливий судовий розгляд [8]. Тому національне законодавство повинне змінюватися, засвоюючи європейські стандарти у сфері прав людини. А на рівні правозастосування посадові особи, які керують кримінальним провадженням, повинні застосовувати практику ЄСПЛ при прийнятті процесуальних рішень.

Правоохоронна діяльність як різновид правозастосування також має здійснюватися відповідно до засади верховенства права. У ст. 6 Закону «Про Національну поліцію» [9], ст. 3 Закону «Про Державне Бюро розслідувань» [10], ст. 3 Закону «Про Бюро економічної безпеки України» [11] закріплено, що у правоохоронній та кримінальній процесуальній діяльності панує принцип верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Верховенство права є чільним принципом діяльності Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, на що вказано у ст. 3 обох відповідних Законів, але у інших положеннях вказаних правових актів зміст засади верховенства права не розвинений [11; 12].

У Законі «Про Службу безпеки України» [13] поняття «верховенство права» не вживається. На нашу думку, це можна пояснити тим, що згаданий правовий акт був прийнятий у 1992 р., тобто, ще до закріплення ідеї верховенства права у чинній Конституції. Однак зміст цього принципу представлений у ст. 5 відповідного Закону: діяльність Служби безпеки України (надалі – СБУ) здійснюється на основі дотримання прав і свобод людини. Органи і співробітники СБУ повинні поважати гідність людини і виявляти до неї гуманне ставлення, не допускати розголошення відомостей про особисте життя людини. ... Орган СБУ у разі порушення його співробітниками при виконанні службових обов'язків прав чи свобод людини повинен вжити заходів до поновлення цих прав та свобод, відшкодування заподіяної моральної і матеріальної шкоди, притягнення винних до відповідальності. На нашу думку, наведені зобов'язання щодо дотримання прав та свобод людини узгоджуються із засадою верховенства права. Відповідно, у тексті Закону «Про Службу безпеки України» цей принцип має бути закріплений як засада діяльності.

Оперативно-розшукова діяльність (надалі – ОРД) також ґрунтується на принципах верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини (ст. 4 Закону «Про ОРД») [14]. Для забезпечення реалізації цих нерозривно пов'язаних між собою засад передбачено, що під час здійснення ОРД не допускається порушення прав і свобод людини та юридичних осіб. Окремі обмеження цих прав і свобод мають винятковий і тимчасовий характер і можуть застосовуватись лише за рішенням слідчого судді з метою виявлення, попередження чи припинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та у випадках, передбачених законодавством України, з метою захисту прав і свобод інших осіб, безпеки суспільства ... У випадках порушення прав і свобод людини або юридичних осіб в процесі здійснення ОРД, а також у разі, якщо причетність до правопорушення особи, щодо якої здійснювались оперативно-розшукові заходи, не підтвердилась, уповноважені у ст. 5 вказаного Закону підрозділи зобов'язані невідкладно поновити порушені права і відшкодувати заподіяні матеріальні та моральні збитки в повному обсязі. Громадяни України та інші особи мають право у встановленому законом порядку одержати від органів, на які покладено здійснення ОРД, письмове пояснення з приводу обмеження їх прав і свобод та оскаржити ці дії (ч.ч. 5, 8-9, 14 ст. 9 Закону

«Про ОРД»). Для одержання інформації під час ОРД заборонено застосовувати технічні засоби, психотропні, хімічні та інші речовини, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу (ч. 16 ст. 9 Закону «Про ОРД»). На нашу думку, цю норму варто розширити, прямо заборонивши будь-який вплив на особу, що може бути кваліфікований як катування, жорстоке, нелюдське або принизливе поводження, а так само погроза такого поводження, утримування особи у принизливих умовах, примушування її до принизливих дій щодо себе, як це здійснено у ч. 2 ст. 10 КПК.

Одержані внаслідок ОРД відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини, якщо вони не містять інформації про вчинення заборонених законом дій, зберігання не підлягають і повинні бути знищені. ... Не підлягають передачі і розголошенню результати ОРД, у т. ч. відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини. За передачу і розголошення цих відомостей працівники оперативних підрозділів, а також особи, яким ці відомості були довірені при здійсненні ОРД чи стали відомі по службі або роботі, підлягають відповідальності згідно з чинним законодавством, крім випадків розголошення інформації про незаконні дії, що порушують права людини (ч. 12-13 ст. 9 Закону «Про ОРД»). Ми позитивно сприймаємо вказані законодавчі обмеження та заборони, обов'язки державних органів щодо охорони та захисту прав людини, юридичних осіб у сфері ОРД. Концептуально більшість наведених гарантій є актуальними і для інших правоохоронних органів.

У контексті реалізації дії принципу верховенства права варто вказати на кореспондуючі положення ст. 7 Закону «Про Національну поліцію» [9], які, на нашу думку, повинні бути закріплені і у інших нормативно-правових актах про діяльність правоохоронних органів. Насамперед, має бути гарантовано дотримання прав і свобод людини, гарантованих законодавством України, а також ратифікованими міжнародними договорами України, практикою ЄСПЛ. У діяльності правоохоронних органів має бути виключена будь-яка форма дискримінації. Тимчасове обмеження прав і свобод людини може бути допущене виключно на підставах та в порядку, визначених законодавством та ратифікованими міжнародними договорами України, практикою ЄСПЛ, за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань правоохоронного органу. Здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини, має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування. Працівникам правоохоронних органів за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або принизливого поводження. У разі виявлення таких дій кожен працівник правоохоронних органів зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування. У разі приховування катування або інших видів неналежного поводження керівник правоохоронного органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та повідомити про це орган досудового розслідування, уповноважений на їх розслідування.

Висновки. Принцип верховенства права лежить в основі Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. як цілісного документа і тим самим є основоположним рушієм існування будь-якого демократичного суспільства. У практиці ЄСПЛ ідея верховенства права найповніше розкривається у всьому її багатоманітті.

У чинному КПК України закріплено засаду верховенства права у викладі, ідентичному конституційному: людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Додатковим засобом закріплення верховенства права у кримінальному провадженні став обов'язок урахування практики ЄСПЛ як визнаного міжнародно-правового інструменту захисту прав особи (ст. 8, ч. 5 ст. 9 КПК). Логічним, на нашу думку, є висновок, згідно із яким практику ЄСПЛ слід використовувати як джерело правового регулювання у тих ситуаціях, коли у національному праві відсутня відповідна правова норма або у разі, якщо наявна правова норма вже не відповідає актуальній практиці ЄСПЛ. Принцип верховенства права очевидно реалізований у ст.ст. 87, 90, 206, п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК. Отже, у кримінальному провадженні засада верховенства права знайшла багаторівневе закріплення.

На нашу думку перелік підстав для визнання доказів недопустимим через істотне порушення прав людини під час кримінального провадження (ч. 2 ст. 87 КПК) варто доповнити, акцентувавши на: 1) отриманні доказів в результаті проведення слідчих (розшукових) дій, які порушують право підозрюваного на закриття кримінального провадження щодо нього внаслідок закінчення строків досудового розслідування відповідно до ст.ст. 219, 284 КПК (крім їх проведення за дорученням суду згідно із ч. 3 ст. 333 КПК); 2) порушенні прав сторони на доступ до матеріалів кримінального провадження у порядку ст. 290 КПК.

Правоохоронна діяльність як один із державно-правових інструментів забезпечення прав та свобод кожної людини, юридичних осіб, також має здійснюватися відповідно до засади верховенства права. У Законах «Про Національну поліцію», «Про Державне Бюро розслідувань», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Бюро економічної безпеки України», «Про оперативно-розшукову діяльність» ця засада відтворює конституційне положення. У Законі «Про Службу безпеки України» поняття «верховенство права» не закріплене, однак воно змістовно передане через засаду поваги до прав і гідності особи. Отже, верховенство права одночасно є засадою діяльності правоохоронних органів, а також метою їх функціонування. У контексті регулювання правоохоронної діяльності засада верховенства права має бути уніфікована для різних уповноважених державних органів; змістовно верховенство права у сфері правоохоронної діяльності коректно ототожнювати із охороною та захистом прав усіх учасників відповідних правовідносин у справедливому балансі приватних та публічних інтересів; із неухильним дотриманням чинного законодавства у координації із практикою ЄСПЛ, заборонами дискримінації, жорстокого, принизливого та іншого нелюдського поводження, безпідставного обмеження чи порушення прав та свобод людини, юридичних осіб, а також гарантованим доступом до судового захисту від зловживань та порушень прав та законних інтересів осіб правоохоронними органами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
2. Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.
4. Рішення КС України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідальності Конституції України положень ст. 69 КК України від 02.11.2004 р. № 15-рп/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text>.
5. Рішення КС України у справі за конституційним зверненням громадянина Багінського А.О. щодо офіційного тлумачення положень ч. 1 ст. 14-1 КпАП від 22.12.2010 р. № 23-рп/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-10#Text>.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
7. Постанова ВП ВС від 31.08.2022 р. у справі № 756/10060/17. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=106141457&red=100003d9cbb22db9aa014b2327ac77a03ec8d5&d=5>.
8. Україна впевнено тримає 3 місце за кількістю поданих заяв в ЄСПЛ. URL: <https://advokatpost.com/ukraina-vpevneno-trymaie-3-mistse-za-kilkistiu-podanykh-zaiav-v-ievropejskyj-sud-z-prav-liudyny-zvit-2022/>; Європейський суд з прав людини в минулому році виніс 144 рішення у справах проти України. URL: <https://notorture.org.ua/2023/02/22/ievropejskyi-sud-z-prav-liudyny-v-mynulomu-rotsi-vynis-144-rishennia-u-spravakh-proty-ukrainy>.
9. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
10. Про Державне Бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>.
11. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.
12. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.
13. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>.
14. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від від 18.02.1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.